

วารสารอิเล็กทรอนิกส์
ทางการศึกษา

OJED, Vol.10, No. 4, 2015, pp.51-60

OJED

An Online Journal
of Education

<http://www.edu.chula.ac.th/ojed>

การประเมินการใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับประถมศึกษา โรงเรียนบริบูรณ์ศิลปรังสิต
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

AN EVALUATION OF THE IMPLEMENTATION OF THE THAI ELEMENTARY SCHOOL
CURRICULUM AT BORIBOONSILRANGSIT SCHOOL,
BASED ON THE BASIC EDUCATION CORE CURRICULUM B.E.2551

นางสาวยุภาภรณ์ จีระออน *

Yupaporn Jeeraon

อาจารย์ ดร.เพิ่มเกียรติ ขมวัฒนา **

Permkiet Khamawattana, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษา โรงเรียนบริบูรณ์ศิลปรังสิต ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหาร ครูผู้สอนกลุ่มสาระภาษาไทยและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปีที่ 4 และปีที่ 6 จำนวนทั้งสิ้น 159 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบประเมินการใช้หลักสูตร จำนวน 3 ฉบับ วิเคราะห์ข้อมูลโดย การวิเคราะห์เนื้อหา หาความถี่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน พบว่า โรงเรียนมีการวางแผนการใช้หลักสูตร การจัดทำกำหนดการสอน การจัดทำเอกสารหลักสูตร ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก 2) การจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่างๆ เพื่อการใช้หลักสูตร พบว่า การจัดบุคลากร การจัดตารางสอน การจัดสถานที่ การจัดสื่อ วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก 3) การจัดการเรียนการสอน พบว่า การเตรียมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก

* นิสิตมหาบัณฑิตสาขานิติศาสตร์และการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: Unloveable.me2013@gmail.com

**อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์และการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: -

ISSN1905-4491

Abstract

This research aims to evaluate the result of the implementation of the Thai Language Curriculum of the elementary education level held at Boriboonsilp-rangsit Elementary School. The sampling groups comprising school administrators, teachers teaching Thai and the students in prathom 2, 4 and 6 totalled 159. The tools used were 3 different sets of questionnaires evaluating curriculum implementation. Data analysis was done by using content analysis frequency, mean, and standard deviation. The result of the analysis were as follows: (1) the application of the curriculum to the teaching, the creation of teaching plans, teaching schedules and the production of curriculum materials was at a high level, (2) for the arrangements of learning and teaching factors as well as of environments for curriculum implementation, the result showed that the managements of school manpower, teaching schedules, venue allocation and utilization, and teaching and learning media and aids were at a high level, (3) in terms of learning and teaching management, it was found that the teaching and learning preparation, the teaching and learning activities together with their supplementary activities, and the evaluation and assessment, the results were also at a high level.

คำสำคัญ: การนำหลักสูตรไปใช้ / การประเมิน / หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

KEYWORDS: CURRICULUM IMPLEMENTATION / EVALUATION / THAI ELEMENTARY SCHOOL CURRICULUM

บทนำ

หลักสูตรเป็นเครื่องมือในการกำหนดทิศทางการศึกษา อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา จึงจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรให้ลึกซึ้ง เพื่อให้สามารถนำเอาหลักสูตรมาใช้ได้อย่างถูกต้อง คุ่มค่า ในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับกลุ่มนักเรียนแต่ละกลุ่มต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายด้าน เพื่อให้แต่ละพื้นที่ได้รับการศึกษาที่ทัดเทียมกันและบรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แทนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรมาตรฐานที่กำหนดวิสัยทัศน์ สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา หลักสูตรนี้มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมดุล คำนึงถึงหลักการพัฒนาสมองและพหุปัญญา กำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ในแต่ละกลุ่มสาระได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ผู้เรียนพึงเรียนรู้และปฏิบัติ มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษา

การใช้หลักสูตรเป็นขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตร เนื่องจากเป็นขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปสู่การสอน แม้หลักสูตรจะสร้างมาสมบูรณ์เพียงใดหากการนำหลักสูตรไปใช้ไม่สามารถใช้ได้ถูกต้องและตรงกับวัตถุประสงค์การสร้าง ย่อมทำให้หลักสูตรนั้นไม่บรรลุจุดมุ่งหมาย ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องกับหลักสูตรที่จะต้องทำความเข้าใจถึงวิธีการขั้นตอนต่างๆ เพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร สอดคล้องกับวิชัย วงษ์ใหญ่ (2525) ที่กล่าวว่า การศึกษาข้อมูลต่าง ๆ เพื่อการวางแผน จะต้องกระทำอย่างมีขั้นตอน การใช้หลักสูตรจึงบรรลุเป้าหมาย การขาดความเข้าใจหลักสูตรอย่างแท้จริง จะเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ แม้หลักสูตรจะถูกพัฒนามาอย่างดีเลิศเพียงใดก็ตาม

โรงเรียนบริบูรณ์ศิลปรังสิตได้ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคม จึงคิดพัฒนาหลักสูตรที่มีอยู่ให้เหมาะสมกับสถานการณ์สังคมในปัจจุบัน โดยคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียน และหลักสูตรต้องตอบสนองบริบทสังคม อีกทั้งยังเล็งเห็นความสำคัญของภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาประจำชาติ และ

เป็นวิชาที่มีบทบาทสำคัญยิ่ง เนื่องจากเป็นพื้นฐานสำคัญที่ต้องนำไปต่อยอดในรายวิชาอื่นๆอีก การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เพื่อนักเรียนได้เกิดความคิด วิเคราะห์ สามารถอ่าน เขียนได้ตามวัยของนักเรียน ภาษาไทยยังเป็นเครื่องมือสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ตลอดจนการสื่อสารในชีวิตประจำวัน โรงเรียนบริบูรณ์ศิลปรังสิตได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2553 ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 4 มาตรา 27 และใช้หลักสูตรสถานศึกษาเป็นเวลา 3 ปีการศึกษา และมีการพัฒนาหลักสูตรมาอย่างต่อเนื่องถึงปีการศึกษา 2557 ผู้วิจัยจึงเห็นควรให้มีการประเมินการใช้หลักสูตรโรงเรียนบริบูรณ์ศิลปรังสิต กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับประถมศึกษา เพื่อจะได้ทราบว่า สภาพการใช้หลักสูตรของโรงเรียนบริบูรณ์ศิลปรังสิต กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับประถมศึกษาเป็นอย่างไร มีปัญหา ข้อบกพร่อง และส่วนที่ต้องปรับปรุงอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหาร และคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร ได้นำข้อมูลจากการวิจัยไปพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินการใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับประถมศึกษา โรงเรียนบริบูรณ์ศิลปรังสิต ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ด้านประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 1 คน หัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการจำนวน 1 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยจำนวน 1 คน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยจำนวน 14 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 687 คน

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาจาก ประชากรผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 1 คน หัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการจำนวน 1 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยจำนวน 1 คน และครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยจำนวน 14 คน ทำการศึกษาประชากร สำหรับนักเรียนทำการสุ่มตัวอย่าง จากประชากรนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ปีการศึกษา จำนวน 687 คน คำนวณหาตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูป ของศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย กาญจนวาสี (2551)

ด้านเนื้อหา

เป็นการประเมินการใช้หลักสูตรโรงเรียนบริบูรณ์ศิลปรังสิต พุทธศักราช 2557 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตามกรอบแนวคิดของ สุมิตร คุณานุกร (2523) ครอบคลุมประเด็นดังนี้

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน
 - 1.1 การวางแผนการใช้หลักสูตร
 - 1.2 การจัดทำกำหนดการสอน
 - 1.3 การจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร
2. การจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อการใช้หลักสูตร
 - 2.1 การจัดบุคลากร
 - 2.2 การจัดตารางสอน
 - 2.3 การจัดสถานที่
 - 2.4 การจัดสื่อ วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน
 - 2.5 การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร

- 2.6 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
- 2.7 การนิเทศและติดตามการใช้หลักสูตร
- 3. การจัดการเรียนการสอน
 - 3.1 การเตรียมการเรียนการสอน
 - 3.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 3.3 การจัดกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน
 - 3.4 การวัดและการประเมินผลกิจกรรมการเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาจากประชากรผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 1 คน หัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการจำนวน 1 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยจำนวน 1 คน และครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน 14 คน ทำการศึกษาประชากร สำหรับนักเรียนทำการสุ่มตัวอย่าง จากประชากรนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 700 คน คำนวณหาตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูป ของศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย กาญจนวาสี (2551) ที่มีระดับความเชื่อมั่นที่ 95 % และหาความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ที่ $\pm 15\%$ จำนวนประชากรนักเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 700 คน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 142 คน เป็นอย่างน้อย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างประกอบไปด้วยนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 47 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 48 คน และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 47 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบประเมินการใช้หลักสูตรโรงเรียนบริบูรณ์ศิลปรังสิตในระหว่าง การดำเนินการใช้หลักสูตร พุทธศักราช 2557 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษา ตาม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 จำนวนทั้งสิ้น 3 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 เป็นแบบประเมินเพื่อการใช้หลักสูตรสำหรับผู้บริหาร ในฐานะผู้กำหนดนโยบาย วางแผน ดำเนินงาน และบริการสนับสนุนการใช้หลักสูตรของโรงเรียน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลของผู้ตอบ ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ มีลักษณะเป็นแบบชนิดเลือกตอบ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตร ที่เกี่ยวกับด้านการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดปจจัยและสภาพแวดล้อมต่างๆ เพื่อการใช้หลักสูตร มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์

ฉบับที่ 2 เป็นแบบประเมินเพื่อการใช้หลักสูตรสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและครูผู้สอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา ในฐานะผู้ดำเนินการใช้หลักสูตร ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลของผู้ตอบ ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ มีลักษณะเป็นแบบชนิดเลือกตอบ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตร ที่เกี่ยวกับด้านการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดการเรียนการสอน มีลักษณะเป็นมีลักษณะเป็นแบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ (Rating scale)

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended) เพื่อให้ผู้ประเมินได้เสนอแนะเพิ่มเติม

ฉบับที่ 3 เป็นแบบประเมินเพื่อการใช้หลักสูตรสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีการศึกษา 2557
ในฐานะผู้ดำเนินการใช้หลักสูตร ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลของผู้ตอบ ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง
และประสบการณ์ มีลักษณะเป็นแบบชนิดเลือกตอบ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตร ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ด้านการเรียนการสอน
ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน มีลักษณะเป็น แบบ
มาตราประเมินค่า 5 ระดับ (Rating scale)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือราชการจากสำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ส่งถึงผู้อำนวยการของโรงเรียนบริบูรณ์ศิลปรังสิต

2. ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการโรงเรียน รอง
ผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ครูผู้สอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา
นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 6 โรงเรียนบริบูรณ์ศิลปรังสิต เพื่อประเมินการใช้หลักสูตร โดยผู้วิจัยติดต่อขอชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับ
การวิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย รวมถึงให้ความมั่นใจว่าข้อมูลที่ได้ใช้
สำหรับการศึกษาวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของผู้ตอบแต่อย่างใด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน โดยการแจกแจงความถี่
(Frequency Distributions) พร้อมทั้งนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินการใช้หลักสูตรภาษาไทย ระดับประถมศึกษา วิเคราะห์
หลักสูตรเกี่ยวกับการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อการใช้
หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน

แบบประเมินเพื่อการใช้หลักสูตรสำหรับผู้บริหาร ในฐานะผู้กำหนดนโยบาย วางแผนดำเนินงาน และ
บริการสนับสนุนการใช้หลักสูตรของโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์
เนื้อหา (Content analysis) นำเสนอในรูปแบบนำเสนอในรูปแบบความเรียง

แบบประเมินเพื่อการใช้หลักสูตรสำหรับครูผู้สอนภาษาไทยประถมศึกษา ในฐานะผู้ดำเนินการใช้
หลักสูตรมีลักษณะเป็นแบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ (Rating scale) วิเคราะห์ข้อมูลใช้การแจกแจงความถี่
(Frequency Distributions) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

เป็นแบบประเมินผลการใช้หลักสูตรสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีการศึกษา 2557 ที่เกี่ยวกับการ
เรียนการสอน ด้านการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมการ
เรียนการสอน มีลักษณะเป็น แบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ (Rating scale) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหา
ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำ
บรรยาย

ในการแปลผลการประเมินในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาลักษณะความต่อเนื่องของคะแนน โดยกำหนดแนวเทียบผลคะแนน วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์ของประคอง กรรณสูตร (2538) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50 – 4.49 หมายถึง มีการปฏิบัติการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50 – 3.49 หมายถึง มีการปฏิบัติการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50 – 2.49 หมายถึง มีการปฏิบัติการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.49 หมายถึง มีการปฏิบัติการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อมูลคำถามปลายเปิด (Open – ended) เพื่อให้ผู้ประเมินได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอในรูปแบบความเรียง

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบประเมิน

1.1 ผู้บริหารเป็นเพศหญิงทั้งหมด มีวุฒิทางการศึกษาสูงสุด คือ ปริญญาเอก มีประสบการณ์ในการบริหารสูงสุด 11-15 ปี

1.2 ครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 31-35 ปี วุฒิการศึกษา คือ ปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการสอน 5-10 ปี

1.3 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปีที่ 4 และปีที่ 6 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการใช้หลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับประถมศึกษา โรงเรียนบริบูรณ์ศิลปรังสิต ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551

เมื่อพิจารณาผลการประเมินการใช้หลักสูตรของกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างพบว่า

การประเมินการใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยผู้บริหาร

ด้านการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน มีการจัดบุคลากรของโรงเรียนให้มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตร จัดอบรม ประชุม ชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำเอกสารหลักสูตร จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้นักเรียนได้ตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของหลักสูตร กำหนดนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การสอนซ่อมเสริม และการจัดการนิเทศภายใน จัดอบรมเกี่ยวกับการจัดทำเอกสารหลักสูตรให้กับผู้เกี่ยวข้อง

ด้านการจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่างๆ เพื่อการใช้หลักสูตร มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรอย่างเหมาะสมและเพียงพอ โดยใช้เว็บไซต์ของโรงเรียนเป็นสื่อกลางประชาสัมพันธ์ และยังขยายผลไปยังโรงเรียนใกล้เคียงและโรงเรียนเครือข่าย สนับสนุนให้ครูมีการจัดการด้านบุคลากรได้เหมาะสม ตรงตามวุฒิการศึกษาและเพียงพอับความต้องการ จัดการอบรมพัฒนาความรู้เพิ่มพูนประสบการณ์ครูอย่างสม่ำเสมอ จัดตารางเรียนได้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา สถานที่และสื่อวัสดุ อุปกรณ์เหมาะสมกับกิจกรรมและเพียงพอับความต้องการ เนื่องจากโรงเรียนมีนโยบายให้ครูผู้สอนแต่ละคนจัดทำสื่อการเรียนการสอนอย่างน้อยปีการศึกษาละ 8 ชิ้น

ด้านการจัดการเรียนการสอน จำนวนครูผู้สอนไม่เพียงพอกับการดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้กับนักเรียน มีแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยการจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงความสามารถ จำนวนของครูผู้สอนและความต้องการของนักเรียน มีการจัดการนิเทศและติดตามการใช้หลักสูตรอย่างเหมาะสม เพราะในแต่ละปีการศึกษามีการนิเทศ แม้ในบางครั้งจะพบปัญหาผู้นิเทศมีภาระงานที่ต้องปฏิบัติอย่างเร่งด่วน แต่

แก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการนัดหมายการนิเทศใหม่ มีการติดตามผลการใช้หลักสูตร การนำผลการนิเทศและการประเมินการใช้หลักสูตรมาปรับแก้ไขในปีการศึกษาต่อไป

การประเมินการใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยครูผู้สอน

ด้านการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน เข้ารับฟังการประชุมชี้แจงแผนการดำเนินการใช้หลักสูตร มีการศึกษาเอกสารหลักสูตร เข้าใจโครงสร้างของเนื้อของหลักสูตร มีส่วนร่วมในการจัดทำเอกสารหลักสูตร เช่น การจัดทำกำหนดการสอน มีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับเนื้อหาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย อยู่ในระดับมาก

ด้านการจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่างๆ เพื่อการใช้หลักสูตร การจัดทำตารางสอนในแต่ละชั่วโมงใช้ เวลาเหมาะสมกับเนื้อหาบทเรียน มีกิจกรรมเสริมความรู้ด้านการผลิตสื่อการเรียนรู้ให้กับครู ใช้สื่อที่หลากหลายและทันสมัย เหมาะสมกับเนื้อหาที่จัดการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จัดกิจกรรมส่งเสริมหลักสูตรที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียนโดยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมการแข่งขันความสามารถทางภาษาไทยในระดับต่างๆ จัดให้นักเรียนได้ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ นอกสถานที่ ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ได้รับการนิเทศโดยวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพ ปัญหา ตรงกับความต้องการ มีระบบการนิเทศที่ชัดเจน ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมาก

ด้านการจัดการเรียนการสอน มีการศึกษาหลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหา และการวัด ประเมินผล วิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมที่ทำทลาย ความสามารถของนักเรียนและตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ได้จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ให้นักเรียนได้มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น ในการทำกิจกรรม บันทึกหลังแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำผลการบันทึกมาพัฒนาการเรียนการสอน ช่วย ส่งเสริมและช่วยเหลือนักเรียนด้วยการให้เรียนรู้เพิ่มเติม โดยเลือกวิธีการสอนเพิ่มเติมได้เหมาะสมกับปัญหา ของนักเรียน การจัดสอนซ่อมเสริมช่วยให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นอยู่ในระดับมาก

ส่วนการวัดและประเมินกิจกรรมการเรียน มีความเข้าใจหลักการและการวัดประเมินผลกิจกรรม ทอ สอบผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย นำผลการประเมินตามจุดประสงค์การเรียนรู้มาเป็นเครื่องมือเพื่อ ปรับปรุงการเรียนการสอน นำผลการวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียนมาวิเคราะห์แก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากการประเมินผลการใช้หลักสูตรของครูผู้สอน พบว่า การจัดการเรียนรู้กลุ่ม สาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับประถมศึกษา ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง นักเรียนสามารถเรียนรู้และมี พัฒนาการการเรียนรู้ตรงตามเป้าหมายของหลักสูตร ด้านปัญหาพบว่ายังมีนักเรียนนักเรียนบางส่วนอ่าน หนังสือไม่คล่อง เนื่องจากขาดความพร้อมด้านสติปัญญา ทำให้ต้องใช้เวลาในการเรียนรู้มากกว่าปกติ การ จัดการเรียนการสอนต้องยืดหยุ่น ตามความสามารถของผู้เรียน ครูผู้สอนจึงต้องเสียสละเวลาเป็นอย่างมาก เพื่อช่วยนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ ส่วนการปรับปรุงหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับ ประถมศึกษา ครูผู้สอนเห็นควรให้ปรับในส่วนของเนื้อหาที่มีมากเกินไป ควรลดเนื้อหาการเรียนรู้ให้เหมาะกับ นักเรียนแต่ละวัย ปรับปรุงเนื้อหาในเรื่องวรรณคดีให้มีความเหมาะสม น่าสนใจสอดคล้องกับวัยของนักเรียน

การประเมินการใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยนักเรียน

ด้านการจัดการเรียนการสอน นักเรียนทำงานกับผู้อื่นได้ มีประสบการณ์ในการแข่งขันความสามารถ ทางภาษาไทย เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอกที่โรงเรียนจัดให้ เข้าใจวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ของ รายวิชา เข้าใจเนื้อหาบทเรียนร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหาความรู้ มีส่วนร่วมในการใช้สื่อการสอนประกอบการจัดการเรียนรู้ของครู ได้รับโอกาสในการแสดงความคิดเห็นและ

ร่วมกิจกรรม เข้าใจวิธีการทดสอบผลการเรียน ได้รับการทดสอบผลการเรียนรู้ด้วยวิธีที่หลากหลาย รับทราบผลการทดสอบอยู่เสมอ สามารถทำแบบฝึกหัดภาษาไทยได้ถูกต้อง อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องการประเมินการใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนบริบูรณ์ศิลป์รังสิต ตามหลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช 2551 มีประเด็นน่าสนใจนำมาอภิปรายดังนี้

1. ด้านการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน

จากผลงานวิจัยพบว่า ผู้บริหารจัดให้บุคลากรของโรงเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงานการใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีการดำเนินการตามแผนงานที่กำหนด จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้นักเรียนได้ตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตร มีการจัดประชุม อบรม ชี้แจงให้ครูทราบเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร กำหนดนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การสอนซ่อมเสริม และการจัดการนิเทศภายใน จัดอบรมเกี่ยวกับการจัดทำเอกสารหลักสูตรให้กับผู้เกี่ยวข้อง เป็นการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ทำให้นำหลักสูตรไปใช้บรรลุตามจุดประสงค์ สอดคล้องกับ วิชัย วงศ์ใหญ่ (2525) กล่าวว่า การศึกษาข้อมูลต่างๆ เพื่อการวางแผน จะต้องทำอย่างละเอียดรอบคอบ และต้องใช้เวลาเกี่ยวกับการศึกษาข้อมูลเหล่านั้นมาประกอบการพิจารณา จะต้องทำอย่างมีขั้นตอนการใช้หลักสูตรกับบรรลุเป้าหมาย การขาดความเข้าใจหลักสูตรอย่างแท้จริง จะเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ แม้ว่าตัวหลักสูตรจะพัฒนาขึ้นอย่างดีเลิศเพียงใดก็ตาม

2. ด้านการจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่างๆ เพื่อการใช้หลักสูตร

ผลการวิจัยพบว่า มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรอย่างเหมาะสมและเพียงพอ โดยการใช้เว็บไซต์ของโรงเรียนเป็นสื่อกลางประชาสัมพันธ์ ควรมีการจัดประชาสัมพันธ์โดยจัดการประชุมประชาสัมพันธ์ให้กับคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและประชาชนในชุมชน เพิ่มมากขึ้นเพราะการประชาสัมพันธ์หลักสูตรจะสร้างความเข้าใจแก่ทุกฝ่าย สอดคล้องกับ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรแก่นักเรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครองและคนในชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจและความรู้สึกที่ดีต่อหลักสูตร และรับความร่วมมือที่ดีจากบุคลากรทั้งในและนอกโรงเรียน โดยใช้วิธีการและสื่อที่หลากหลาย และจากการใช้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหาที่จัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับ 3.86 ซึ่งเป็นระดับค่าเฉลี่ยที่น้อยกว่าระดับที่คาดหวังไว้ จึงควรมีการปรับปรุงเรื่องการใช้สื่อให้เหมาะสมกับเนื้อหามากขึ้น มีการสร้างความรู้ในการเลือกใช้สื่อให้กับครูผู้สอน จัดอบรมเรื่องสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถเลือกใช้และผลิตสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหามากขึ้น การนิเทศการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ ต้องได้รับการพัฒนาเนื่องจากคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 3.86 ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยที่น้อยกว่าระดับที่คาดหวังไว้ จึงควรต้องดำเนินการจัดการการนิเทศภายในโรงเรียนให้เป็นระบบ มีความชัดเจนมากขึ้น มีการติดตามผลอย่างต่อเนื่องและนำผลการติดตามดังกล่าวมาพัฒนาคุณภาพการนิเทศภายใน

3. ด้านการจัดการเรียนการสอน

ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาหลักสูตร มีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายในการจัดกิจกรรม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและได้แสดงความคิดเห็น ควรส่งเสริมการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้มีความชัดเจนเป็นระบบมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช

2542 หมวดที่ 4 มาตรา 22 “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ”

การประเมินผลการใช้หลักสูตรของครูผู้สอน พบว่า การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับประถมศึกษา ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง นักเรียนสามารถเรียนรู้และมีพัฒนาการเรียนรู้ตรงตามเป้าหมายของหลักสูตร แต่ยังมีนักเรียนบางส่วนอ่านหนังสือไม่คล่อง เนื่องจากขาดความพร้อมทางด้านสติปัญญา ทำให้ต้องใช้เวลาในการเรียนรู้นานกว่าปกติ การจัดการเรียนการสอนต้องยืดหยุ่นตามความสามารถของผู้เรียน ครูผู้สอนจึงต้องเสียสละเวลาเป็นอย่างมาก จำเป็นต้องใช้เทคนิคและทักษะการสอนต่างๆ เพื่อเป็นกลวิธีเสริมกระบวนการช่วยนักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งอาจนำแนวคิดจิตตปัญญาใช้ในการจัดการเรียนการสอนและประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศศิลักษณ์ ขยันกิจ (2557) ที่พบว่า ผลการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ก่อให้เกิดความรู้ฝังลึก ซึ่งเป็นความรู้ที่อยู่ภายในตัวผู้เรียน การรู้ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นการรู้เกี่ยวกับตนเอง การเข้าใจผู้อื่น ส่วนการปรับปรุงหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับประถมศึกษา ครูผู้สอนเห็นควรให้ปรับในส่วนของเนื้อหาที่มีมากเกินไป ควรลดเนื้อหาการเรียนรู้ให้เหมาะกับนักเรียนแต่ละวัย ปรับปรุงเนื้อหาในเรื่องวรรณคดีให้มีความเหมาะสม น่าสนใจสอดคล้องกับวัยของนักเรียน ดังนั้นครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษาหลักสูตรอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ออมสิน จตุพร และอมรัตน์ วัฒนาร (2557) ที่พบว่า การพัฒนาหลักสูตรเปรียบได้กับกระบวนการผลิตในภาคอุตสาหกรรม โดยกระบวนการพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการที่มีลำดับขั้นตอน โดยเริ่มต้นจากการกำหนดวัตถุประสงค์หลักสูตร กำหนดโครงสร้างเนื้อหา ตลอดจนการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้

จากผลการวิจัย เรื่อง การประเมินผลการใช้หลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับประถมศึกษา โรงเรียนบริบูรณ์ศิลปรังสิต ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีผลการประเมินเป็นที่น่าพอใจ แต่อย่างไรก็ตามสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็น ด้านเศรษฐกิจและด้านเทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ผู้บริหาร ครูผู้สอนต้องพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอเพื่อที่จะสามารถจะรับมือกับสถานการณ์ และเตรียมจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่เหมาะสมให้กับนักเรียน ครูต้องทำหน้าที่ในหลายๆด้าน เช่น เป็นนักพัฒนาหลักสูตร (Curriculum developer) เป็นนักวิจัย มีความรู้ความเข้าใจด้านการวิจัย สามารถใช้งานวิจัยมาพัฒนาการศึกษาให้มีความเจริญก้าวหน้า การพัฒนาความรู้ดังกล่าวสามารถทำได้โดยการจัดอบรม สัมมนา โดยต้องมีการติดตามผลการนำความรู้ไปใช้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้มีโอกาสเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างนานาชาติ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่อง การประเมินผลการใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับประถมศึกษา โรงเรียนบริบูรณ์ศิลปรังสิต ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีข้อเสนอแนะแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ผู้บริหารและครูผู้สอนควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมการอ่านที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถของนักเรียน เพราะนักเรียนบางส่วนยังอ่านหนังสือไม่ได้

2. ครูผู้สอนควรวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรบางเนื้อหา เพราะมีความยากเกินไปสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

3. ครูผู้สอนมีการปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตร ในส่วนวรรณคดีให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

ควรมีการประเมินการใช้หลักสูตรในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ของโรงเรียนบริบูรณ์ศิลปรังสิต และร่วมมือกับโรงเรียนเครือข่ายในการพัฒนาหลักสูตร

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). *การพัฒนาหลักสูตร: หลักการและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประคอง กรรณสูตร. (2538). *สถิติเพื่อการวิจัยทางพันธุกรรมศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช. (2547). *หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา*. สืบค้นจาก www.law.kmutnb.ac.th

วิชัย วงศ์ใหญ่. (2525). *การพัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่*. กรุงเทพมหานคร: ธเนศวรการพิมพ์

ศศิลักษณ์ ขยันกิจ. (2557). *กระบวนการนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนและประสบการณ์เรียนรู้ของนิสิตวิชาการวัดผลและประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย*. วารสารครุศาสตร์. 39(2), 26-34

ศิริชัย กาญจนาวสี และอื่นๆ . (2551). *การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับงานวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุมิตร คุณานุกร. (2523). *หลักสูตรและการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์

อมสิน จตุพร และ อมรรัตน์ วัฒนาร. (2557). *กระบวนการทัศน์และองค์ความคิดสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร: จากกระบวนการทัศน์การบริหารเชิงวิทยาศาสตร์สู่กระบวนการทัศน์เชิงปลดปล่อย*. วารสารครุศาสตร์. 52(3). 160-174